

Interpelacja i zapytania w świetle prawa polskiego i europejskich państw demokratycznych.

Marzec 1993

Joanna Maria Karolczak, Janusz Mordwiłko

Raport

Nr 37

Opracowanie niniejsze przedstawia - w zarysie - instytucję interpelacji i zapytań. Interpelacje i zapytania są przede wszystkim narzędziem kontroli rządu przez parlament. Przedstawiamy uregulowania obowiązujące w polskim parlamencie - oraz porównawczo - w parlamentach Austrii, Francji, Hiszpanii, Niemiec, Szwecji i Włoch.

Wprowadzenie "Małej Konstytucji" spowodowało, iż konieczna będzie nowelizacja niektórych unormowań Regulaminu Sejmu dotyczących tych instytucji, które wydają niezgodne z postanowieniami Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17.10.1992 r.

Uwagi wstępne

Interpelacje i zapytania są niezwykle ważną formą poselskiej kontroli organów władzy wykonawczej. Wejście w życie Ustawy Konstytucyjnej z 17 października 1992 roku o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym stwarza potrzebę poddania analizie tych dwóch parlamentarnych instytucji, tym bardziej że Regulamin Sejmu z 30 lipca 1992 r. będzie musiał być poddany rewizji z punktu widzenia zgodności z przepisami konstytucyjnymi.

Opracowanie składa się z dwóch części; w pierwszej autorzy analizują jurystyczne aspekty interpelacji i zapytań w świetle prawa polskiego, w drugiej prezentują materiał porównawczy, który może być instruktywny przy pracach zmierzających do nowelizacji Regulaminu sejmowego.

I

1. Przedmiotowy zakres interpelacji i zapytań

Ustawa konstytucyjna nie określa przedmiotowego zakresu interpelacji i zapytań poselskich, czyni to natomiast Regulamin Sejmu. Interpelacje składa się zatem w "sprawach o zasadniczym charakterze", a zapytania mają dotyczyć "aktualnych problemów polityki państwa". Taki sposób określenia materii interpelacji i zapytań powoduje, iż zakres przedmiotowy tych instytucji nie jest rozłączny lecz krzyżujący się, co nie ułatwia wytyczenia granicy między materiał interpelacji a zapytań.

Przedmiotem interpelacji mogą być, obok spraw ogólnokrajowych, także istotne sprawy lokalne zwłaszcza te, które mają znaczenie ogólnopolskie. Przedmiotem zapytań powinny być kwestie aktualnej polityki państwa. Cała konstrukcja zapytania zmierza do tego, aby jego przedmiotem były sprawy, które dzieją się czy toczą w czasie relatywnie zbieżnym z posiedzeniem Sejmu, sprawy bieżącej, "współczesnej" polityki państwa. Mają to być problemy dotyczące ogólnych spraw państwowych, mogą one dotyczyć zarówno spraw wewnętrznych jak i zewnętrznych państwa.

Problemy te mogą wynikać z polityki, którą prowadzi cały rząd lub którą realizują poszczególni jego członkowie. Skoro zapytania pomyślane są jako forma bezpośredniego, operatywnego dialogu między posłami a rządem, to ich przedmiotem nie powinny być problemy wymagające długotrwałej i czasochłonnej pracy niezbędnej dla przygotowania odpowiedzi. Adresat powinien być zdolny do udzielenia odpowiedzi niejako "z marszu", będąc zorientowanym w sprawach bieżącej polityki rządu lub kierowanego przez siebie resortu. Odpowiedź na zapytanie powinna być zwięzłym omówieniem istoty problemu od strony politycznej.

2. Adresaci interpelacji i zapytań poselskich

Art. 25 ust. 1 Ustawy Konstytucyjnej stanowi, iż poseł może zgłosić interpelację lub zapytanie do Prezesa Rady Ministrów lub poszczególnych jej członków. W myśl zaś art. 53 tejże Ustawy, Radę Ministrów (rząd) tworzą: Prezes Rady Ministrów, wiceprezesa RM, ministrowie oraz przewodniczący określonych w ustawie komisji i komitetów, sprawujących funkcje naczelnych organów administracji państwowej.

Regulamin Sejmu zalicza do kręgu adresatów interpelacji i zapytań także Prezesa Narodowego Banku Polskiego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Włączenie do kręgu adresatów interpelacji i zapytań prezesa Narodowego Banku Polskiego i prezesa Najwyższej Izby Kontroli mogło być możliwe na gruncie obowiązywania Konstytucji z 1952 roku, ale już rewizja Konstytucji w 1989 roku stawiała pod znakiem zapytania trafność zaliczenia prezesów Narodowego Banku Polskiego i Najwyższej Izby Kontroli do kręgu adresatów interpelacji i zapytania.

Zmiany ustrojowe wyzwolone rewizją Konstytucji Rzeczypospolitej w 1989 roku zmierzały wyraźnie w kierunku odstąpienia od zasady jedności władzy państwowej w budowie aparatu państwa na rzecz koncepcji podziału władz.

Obecnie przyjęcie przez Ustawę Konstytucyjną zasady podziału władz (art. 1), określenie charakteru prawnego i zakresu Regulaminu Sejmowego (art. 14 Ustawy Konstytucyjnej) oraz sprecyzowanie kręgu adresatów interpelacji i zapytań przez Ustawę Konstytucyjną (art. 25 ust. 1) nie pozostawia wątpliwości, iż adresatami obydwu instytucji poselskich mogą być tylko prezes Rady Ministrów i jej członkowie, zatem Regulamin Sejmu w tym zakresie powinien zostać dostosowany do postanowienia Ustawy Konstytucyjnej. Nie można bowiem na konstytucyjne organy państwa (Prezes Narodowego Banku Polskiego i Prezes Najwyższej Izby Kontroli) nałożyć w drodze Regulaminu obowiązków.

Oznacza to w konsekwencji, iż wymienione organy państwa (prezes Narodowego Banku Polskiego i prezes Najwyższej Izby Kontroli) nie mają obowiązku udzielenia posłowi odpowiedzi na interpelację lub zapytanie. Zobowiązani są natomiast do udzielenia odpowiedzi w trybie art. 21 ustawy o obowiązkach i prawach posłów i senatorów.

3. Udzielanie odpowiedzi na interpelację i zapytanie

Interpelacje i zapytania są formą kontroli parlamentu nad rządem, jest to forma, która umożliwia każdemu posłowi zadawanie pytań i domaganie się odpowiedzi. Kontrola ta nie może być pozbawiona skuteczności, dlatego przepisy konstytucyjne i Regulaminu Sejmu zobowiązują do udzielenia odpowiedzi organ, do którego interpelacja bądź zapytanie zostało skierowane. Art. 25 ust. 2 Ustawy Konstytucyjnej stanowi, że interpelacje składa się na piśmie, a odpowiedź na nią powinna być udzielona w terminie 21 dni, zaś zapytania wymagają bezpośredniej odpowiedzi.

Czy adresaci interpelacji i zapytań mają obowiązek udzielenia odpowiedzi osobiście? Regulamin formułuje zasadę, iż odpowiedzi udziela ten do kogo interpelacja lub zapytanie zostało skierowane, czyli adresat. Ta zasada wynika przede wszystkim z rangi i sensu tych instytucji, stwarza ona gwarancję, że odpowiedź będzie autorytatywna i kompletna.

Regulamin przewiduje także możliwość odstępstwa od tej zasady; po pierwsze odpowiedzi może udzielić upoważniony przedstawiciel adresata.

Poprzedni regulamin sejmowy postanawiał, iż upoważniony przedstawiciel może udzielić odpowiedzi za adresata "wyjątkowo", ta "wyjątkowość" pełnomocnictwa lepiej chyba podkreślała znaczenie interpelacji i zapytań.

Po drugie - odpowiedź na interpelację lub zapytanie skierowane do Prezesa Rady Ministrów może być udzielona przez wyznaczonego członka Rady Ministrów. Możliwość ta wynika z faktu, iż niektóre interpelacje lub zapytania adresowane do Prezesa Rady Ministrów dotyczą działalności rządu jako organu władzy wykonaw-

czej, stąd obowiązek udzielania odpowiedzi na takie interpelacje przez premiera nie ma charakteru osobistego, lecz odnosi się w zasadzie do Rady Ministrów.

Dlatego odpowiedź na interpelację lub zapytanie w imieniu rządu może być udzielona przez premiera, ale w ramach swoich funkcji kierowniczych w rządzie może on również zlecić udzielenie takiej odpowiedzi jednemu z wicepremierów lub właściwemu ministrowi.

4. Forma interpelacji i zapytań

Ustawa Konstytucyjna przewiduje tradycyjnie pisemną formę interpelacji, natomiast ustną zapytań. Regulamin sejmowy przyjął jako zasadę ustną formę zapytań (art. 122 ust. 2), przewidując jednak możliwość ich sformułowania także na piśmie, z czym łączy się wówczas pisemna forma odpowiedzi na zapytanie (art. 122 ust. 6).

Pisemna forma zapytań nie jest przewidziana przez Ustawę Konstytucyjną i naszym zdaniem będzie ona musiała być wyeliminowana z Regulaminu, przepis konstytucyjny nie ustanawia bowiem instytucji zapytania, ale *expressis verbis* przesądza, iż mają to być zapytania zgłaszane ustnie na posiedzeniu Izby, w takiej też ustnej formie ma być udzielana na nie odpowiedź, bowiem "wymagają one bezpośredniej odpowiedzi".

Ustanowienie ustnej formy zapytania zasługuje na pełną aprobatę, lepiej bowiem podkreśla różnicę pomiędzy interpelacją a zapytaniem oraz pełniej służy urzeczywistnieniu istoty tego instrumentu prawnej kontroli rządu także jako środka służącego dialogowi nad bieżącą, aktualną polityką państwa. Pisemna forma zapytań zbliża je z jednej strony - do interpelacji, z drugiej - do przewidzianej ustawą poselsko-senatorską interwencji poselskiej.

5. Wprowadzenie zapytań do porządku obrad Sejmu¹

W porządku obrad Sejmu nie sposób zamieścić wszystkie zgłaszane zapytania, nadto mogą się one tematycznie pokrywać, stąd konieczność ich uporządkowania i ustalenia kolejności udzielania odpowiedzi na te zapytania¹. Całe to zagadnienie stwarza konieczność odpowiedzi na kilka pytań:

1) Czy Prezydium Sejmu może żądać od posłów wcześniejszych informacji o przedmiocie i adresacie zapowiadanych zapytań?

Realizacja ciężącego na Prezydium Sejmu obowiązku ustalania porządku dziennego obrad stwarza temu organowi prawo do decydowania, które zapytania uzna "za celowe aby włączyć je do porządku obrad oraz odpowiedzi na nie" (art. 123 ust. 1 Regulaminu), jak również prawo do rozstrzygania, które ze zgłoszonych przez posłów zapytań włączone zostają do porządku dziennego określonego posiedzenia Sejmu (art. 123 ust. 2).

Z brzmienia tych przepisów wynika, że:

a) przesłanka celowości może być stosowana jedynie przy znajomości przedmiotu (ale nie koniecznie treści) zapytania,

b) decyzja Prezydium Sejmu o włączeniu do porządku obrad określonych w ten sposób zapytań jest rozstrzygnięciem tak o charakterze merytorycznym (przedmiot), jak i proceduralnym (liczba zapytań).

Stąd, uzasadnione jest wskazywanie w zgłoszonym zapytaniu w sposób ogólny jego zakresu przedmiotowego.

Wskazanie w zapytaniu adresata konkretyzuje podmiotowo powstały obowiązek, zgodnie z art. 124 ust. 1 zd. pierwsze: " Na /.../ zapytanie poselskie odpowiedzi udziela ten, do kogo /.../ zapytanie zostało skierowane". Ponadto (art. 124 ust. 1 zd. drugie) daje każdemu adresatowi możliwość upoważnienia swojego przedstawiciela, który udzieli odpowiedzi, zaś Prezesowi Rady Ministrów - możliwość wyznaczenia członka Rządu.

2) Czy zgłoszone zapytania, na które na najbliższym posiedzeniu nie udzielono odpowiedzi z powodu braku czasu mogą przechodzić na następne posiedzenie?

Przepisy Regulaminu Sejmu nie normują powyższej sytuacji, można chyba przyjąć, iż istotne w tym zakresie powinno być stanowisko posła zgłaszającego zapytanie. Przedmiotem zapytań są "aktualne problemy polityki Państwa", w tym też kontekście musi być dokonana ocena czy - zdaniem posła - przesunięcie terminu udzielenia odpowiedzi (np. o dwa tygodnie) pozostanie bez wpływu na merytoryczną treść zapytania czy nie spowoduje np. jego dezaktualizacji. Generalnie jednak można by sformułować zasadę nie przenoszenia zapytań na następne posiedzenie; wynika to z bezpośredniego stawiania zapytań i ich aktualności. Przenoszenie zapytań prowadziłoby do powstawania ich kolejki, co kolidowałoby z intencjami twórców Regulaminu.

3) W jakim stopniu kryterium wielkości klubu, do którego należy zgłaszający zapytanie powinno być uwzględniane przy ustalaniu kolejności zgłaszania zapytań na posiedzeniu Sejmu?

W świetle art. 122 ust. 5 Regulaminu, Prezydium Sejmu ustalając oddzielnie dla każdego posiedzenia porządek formułowania zapytań, kieruje się:

- a) kolejnością gotowości do ich zadania oraz
- b) tworzenia szans formułowania zapytań przez członków klubów poselskich i posłów nie zrzeszonych, stosownie do wielkości tych grup.

Ustanowienie dwóch równorzędnych przesłanek oznacza dla Prezydium Sejmu podjęcie następujących działań w celu ustalenia kolejności zgłaszania zapytań na posiedzeniu Sejmu:

- a) ustanowienie terminu (*per analogiam* do art. 99 ust. 3 Regulaminu nie później niż na 12 godzin przed rozpoczęciem posiedzenia), którego upływ pozwala określić liczbę zgłoszonych zapytań skierowanych do postawienia na najbliższym posiedzeniu Sejmu,
- b) na podstawie o kolejności zgłaszania zapytań - ocenę celowości włączenia ich do porządku obrad,
- c) po powyższej kwalifikacji następuje rozstrzygnięcie (wedle kolejności zgłoszenia), które zapytania będą włączone do porządku obrad,
- d) ustalenie zasady, zgodnie z którą zapytania będą stawiane stosownie do wielkości klubów i kół poselskich.

II

Przedstawiamy uregulowania prawne dotyczące interpelacji i zapytań w kilku krajach europejskich: we Włoszech, Niemczech, Hiszpanii, Austrii, Szwecji i Francji na podstawie dostępnych materiałów.

1. W ł o c h y² - regulamin Izby Deputowanych z dnia 18 lutego 1971 r. z późniejszymi zmianami.

Debata nad zapytaniem i interpelacją musi poprzedzać każdą inną dyskusję z wyjątkiem debaty dotyczącej planowania, budżetu i dochodzenia parlamentarnego. Przewodniczący Izby według swojego uznania może zdecydować o tym, czy zapytania i interpelacje dotyczące takich samych lub związanych ze sobą zagadnień zostaną zgrupowane i poddane jednoczesnej debacie. Przewodniczący jest upoważniony do odmowy przyjęcia i nadania biegu interpelacjom i zapytaniom, które zostały wyrażone w sposób niecenzuralny.

Interpelacja - zawiera pytanie dotyczące przyczyn i celów działań Rządu w sprawach, które związane są z określonymi dziedzinami jego polityki.

Interpelacja, skierowana jest zgodnie z właściwością interpelowanego na piśmie i składana na ręce Przewodniczącego. Deputowany, który złożył interpelację może ją uzasadniać przez piętnaście minut.

Interpelacje są publikowane w sprawozdaniu stenograficznym z posiedzenia, na którym zostały złożone. Po dwóch tygodniach są one wpisywane do porządku dziennego posiedzenia, które odbywa się w następnym poniedziałek. Do porządku dziennego jednego posiedzenia mogą być wpisane maksimum dwie interpelacje jednego deputowanego.

Przed upływem dwóch tygodni lub nawet w dniu przeznaczonym na odpowiedź Rząd może się uchylić od odpowiedzi, jeżeli przedłoży uzasadnione oświadczenie albo może odroczyć udzielenie odpowiedzi na konkretny dzień w terminie kolejnych dwóch tygodni, chyba że deputowany składający interpelację wyrazi zgodę na dłuższy termin.

Po otrzymaniu odpowiedzi deputowany może złożyć oświadczenie o tym czy uznaje odpowiedź za wyczerpującą, w czasie nie przekraczającym dziesięciu minut. Jeśli dotyczy ono wyjątkowo poważnych zagadnień politycznych, Przewodniczący Izby może wyrazić zgodę na dłuższe oświadczenia.

Jeżeli deputowany nie uzna odpowiedzi za wyczerpującą, może złożyć wniosek o poddanie odpowiedzi Rządu pod dyskusję.

W wyniku debaty nad interpelacją możliwe jest zgłoszenie wniosku o wotum zaufania lub nieufności dla rządu.

Zapytania - dotyczą następujących spraw:

- czy jakiś fakt jest prawdziwy,
- czy jakaś informacja jest znana Rządowi lub czy jest ona ścisła,
- czy Rząd zamierza przedłożyć izbie określone dokumenty lub wiadomości,
- czy Rząd wydał lub zamierza wydać zarządzenia dotyczące określonej sprawy.

Zapytania, których istotą jest zwięzłość, są skierowane zgodnie z właściwością zapytywanego i składane na ręce Przewodniczącego Izby na piśmie. Są one publikowane w sprawozdaniu z posiedzenia, na którym zostały przedstawione. Po upływie dwóch tygodni zapytania są o b o w i ą z k o w o wpisywane do pierwszego punktu porządku dziennego najbliższego posiedzenia, na którym przewiduje się debatę nad zapytaniem. Nie mogą jednakże być wpisane w porządek dzienny tego samego posiedzenia więcej niż dwa zapytania przedstawione przez tego samego posła.

Na każdym posiedzeniu pierwsze czterdzieści minut musi być przeznaczony na debatę nad zapytaniem, chyba że porządek dzienny został całkowicie wypełniony innymi sprawami. Jeżeli minął czas przewidziany na zapytanie, Przewodniczący przenosi na następnym posiedzeniu zapytania, które nie zostały objęte debatą.

Podczas przedkładania zapytań deputowany może oświadczyć, że odpowiedzi oczekuje w komisji. Przewodniczący Izby przekazuje wtedy zapytanie do przewodniczącego właściwej komisji i zawiadamia o tym Rząd. Zapytanie jest wpisywane na porządek dzienny posiedzenia komisji, które odbędzie się po upływie piętnastu dni od przedłożenia zapytania. Zapytania i odpowiedzi są streszczane w odpowiednim biuletynie z posiedzeń komisji.

Rząd może uchylić się od odpowiedzi w uzasadnionym oświadczeniu. Jeżeli uzna konieczność odroczenia udzielenia odpowiedzi, określa dzień, w którym udzieli odpowiedzi na zapytanie, ale nie później niż w ciągu miesiąca.

Jeżeli deputowany oświadczy, że odpowiedź pragnie otrzymać na piśmie, Rząd zobowiązany jest do udzielenia odpowiedzi w ciągu dwudziestu dni. Odpowiedź jest przedkładana Przewodniczącemu Izby i jest zamieszczana w sprawozdaniu stenograficznym z posiedzenia plenarnego, na którym została zamieszczona.

Jeżeli Rząd uzna, że zapytanie ma charakter pilny może udzielić odpowiedzi natychmiast lub na następnym posiedzeniu. Nieobecność składającego zapytanie w chwili, gdy Rząd przygotowuje się do odpowiedzi prowadzi do domniemania, że zapytanie zostało cofnięte.

Po wysłuchaniu rządowych odpowiedzi deputowany, który zadał pytanie ma prawo do złożenia oświadczenia stwierdzającego, czy odpowiedź na zapytanie uznaje za wyczerpującą. Oświadczenie to nie może trwać dłużej niż pięć minut.

2. Szwecja - Akt o Riksdagu w brzmieniu tekstu jednolitego ogłoszonego z 21 grudnia 1988 r. z późniejszymi zmianami³

Interpelacja - powinna zawierać określoną treść i uzasadnienie. Może dotyczyć tylko spraw, które są przedmiotem szerszego zainteresowania publicznego. Interpelacja powinna być sporządzona przy pomocy Sekretariatu Izby. Treść jej powinna być podana do wiadomości Riksdagu najpóźniej gdy jest przedstawiana Izbie lub gdy Przewodniczący składa wnioski o jej odrzucenie.

O tym, czy interpelacja może być przedstawiona decyduje Przewodniczący Riksdagu. O swojej decyzji przyjęcia lub propozycji odrzucenia interpelacji Przewodniczący bezzwłocznie informuje Izbę na posiedzeniu. Jeżeli dojdzie do wniosku, że dana interpelacja nie powinna być przedstawiona, problem ten przedstawi do rozstrzygnięcia Izbie na następnym posiedzeniu, która podejmuje na ten temat uchwałę, nie poprzedzając jej debatą. Jeżeli Riksdag przyjmie interpelację Przewodniczący przekazuje ją bezzwłocznie właściwemu ministrowi.

Jeżeli minister zamierza udzielić odpowiedzi na interpelację, Przewodniczący Riksdagu decyduje, po konsultacji z ministrem i interpelującym, na którym z posiedzeń ma być odpowiedź udzielona. Powiadomienie o udzieleniu odpowiedzi na interpelację powinno być ogłoszone najpóźniej do godz. 11.00 w dniu poprzedzającym posiedzenie oraz włączone do porządku dziennego.

Odpowiedzi mogą być doręczone z wyprzedzeniem. W takim wypadku minister może ograniczyć swoje wystąpienie do streszczenia odpowiedzi. Wypowiedź ministra nie powinna trwać dłużej niż 10 minut. Ponadto minister może dwukrotnie zabrać głos w czasie debaty nad interpelacją, ale jego wypowiedź nie może w sumie trwać dłużej niż sześć minut. Interpelujący ma prawo do trzech wypowiedzi, z których pierwsza nie może trwać dłużej niż sześć minut, a dwie pozostałe nie dłużej niż trzy minuty (łącznie dwanaście minut).

Dotyczy to również tych deputowanych, którzy nie później niż na dzień przed posiedzeniem, na którym będzie udzielana odpowiedź na interpelację, zgłosili zamiar

wzięcia udziału w debacie. Inni mówcy mają prawo do dwóch wypowiedzi w czasie dziewięć minut łącznie.

Minister, który nie udzielił odpowiedzi na interpelację w okresie czterech tygodni od zezwolenia na przedstawienie interpelacji, powinien - jeszcze przed upływem tego terminu - ustnie poinformować Riksdag, dlaczego nie udzielił odpowiedzi bądź dlaczego udzielił jej później. Nad tą informacją nie przeprowadza się dyskusji.

Każdy z deputowanych, który przedłoży przy pomocy Sekretariatu Izby interpelację później niż w kwietniu (w sesji, która jest zamykana najpóźniej 31 maja) powinien w interpelacji uzasadnić, czemu nie przedstawił jej wcześniej. Interpelacja traci ważność jeżeli nie udzielono na nią odpowiedzi w czasie tej sesji, podczas której została zgłoszona.

Zapytanie - powinno dotyczyć określonej sprawy. Może zawierać dodatkowo krótkie wyjaśnienie wstępne. Powinno być sporządzone przy pomocy Sekretariatu Izby i podpisane własnoręcznie przez deputowanego, który je zgłasza. Przewodniczący Izby przekazuje niezwłocznie zapytanie właściwemu ministrowi i powiadamia o tym fakcie na najbliższym posiedzeniu.

Odpowiedzi na zapytania powinny być udzielane podczas jednej lub dwóch godzin zapytań w ciągu każdego tygodnia, o ile nie zachodzą przyczyny innego postępowania, w terminie sześciu dni od daty złożenia zapytania w Sekretariacie Izby.

Podczas udzielania odpowiedzi na zapytanie, udział w dyskusji może brać udział tylko ten deputowany, który złożył zapytanie i minister, który udziela odpowiedzi. Jeżeli deputowany nie jest obecny z przyczyn "nieuniknionych" Przewodniczący może wyrazić zgodę na udział innego deputowanego w debacie nad zapytaniem.

Po udzieleniu odpowiedzi na zapytanie, pierwsze z wystąpień każdego z deputowanych nie może trwać dłużej niż trzy minuty, a drugie nie dłużej niż dwie minuty, a każde kolejne nie dłużej niż jedną minutę.

3. Niemcy - regulamin Niemieckiego Parlamentu Federalnego z dnia 2 lipca 1980 r.⁴

Interpelacje - tzw. doniosłe, które są skierowane do Rządu Federalnego przedstawia się Prezydentowi Izby. Ich zasadą jest zwięzłość i konkretność. Może być do nich dołączone krótkie uzasadnienie. Taką interpelację przekazuje Prezydent Rządowi Federalnemu i wzywa do wyjaśnienia czy i kiedy zostanie udzielona na nią odpowiedź. W momencie kiedy wpłynie odpowiedź na interpelację doniosłą zostaje ona umieszczona na porządku dziennym. Jeżeli natomiast Rząd odmówi udzielenie odpowiedzi w ogóle lub w ciągu trzech tygodni, Parlament może wnieść interpelację pod obrady na porządek dzienny.

Zażądać tego może frakcja lub pięć procent członków Parlamentu. Przed debatą jeden z interpelantów może otrzymać głos w celu dodatkowego uzasadnienia ustnego. Jeżeli interpelacje doniosłe wpływają w dużej liczbie i zagraża to normalnemu tokowi załatwienia sprawy to Parlament Federalny może przejściowo ograniczyć debaty nad nimi do jednego określonego dnia posiedzenia w tygodniu lub postanowić o rozpatrzeniu poszczególnych interpelacji w innym dniu posiedzenia.

Interpelacje tzw. małe dotyczą informacji na temat konkretnej dziedziny. Są również skierowane do Rządu Federalnego i składane na piśmie Prezydentowi Parlamentu. Mogą zawierać krótkie uzasadnienie, natomiast nie mogą zawierać stwierdzeń niemerytorycznych lub ocen. Prezydent wzywa Rząd aby udzielił odpowiedzi na

pytania w ciągu czternastu dni. Termin ten jednakże może być przedłużony po porozumieniu z wnioskodawcą. Nie przeprowadza się nad nimi debaty.

Ponadto każdy członek Parlamentu może skierować krótkie pytania szczególne do Rządu i oczekiwać na nie odpowiedzi ustnej lub pisemnej. W każdym tygodniu przeprowadza się "godzinę pytań", która może łącznie trwać nie więcej niż trzy godziny. Pytania muszą być sformułowane zwięźle w sposób umożliwiający zwięźłą odpowiedź. Nie mogą zawierać twierdzeń niemerytorycznych i ocen, mogą być natomiast podzielone na dwa pytania podrzędne. Muszą dotyczyć dziedzin za które rząd jest odpowiedzialny bezpośrednio lub pośrednio.

Pytania składa się pisemnie w czterech egzemplarzach Prezydentowi, w miarę możliwości wcześniej, i nie później niż do piątku do godziny 11.00 w tygodniu poprzedzającym posiedzenie. Na pytania odpowiada się ustnie. Jeżeli zabrakło czasu, to Rząd udziela odpowiedzi na piśmie, którą zamieszcza się w załączniku do protokołu plenarnego.

Ponadto, każdy deputowany może w każdym miesiącu zadać cztery pytania do Rządowi i oczekiwać na nie pisemnej odpowiedzi w terminie tygodniowym. Jeżeli odpowiedź taka nie nadejdzie w przewidywanym terminie, to pytający może zażądać przedstawienia jego pytania ustnie na początku godziny pytań na posiedzeniu, które nastąpi po upływie przewidzianego terminu.

Pytania zestawia się w drukach według resortów. O kolejności wywoływania resortów decyduje Prezydent Parlamentu.

4. Austria - Ustawa Związkowa z 4 lipca 1975 r.. Regulamin Związkowy.⁵

Rada Narodowa ma prawo kontrolować Rząd Związkowy poprzez pytanie jego członków o wszystkie sprawy związane z władzą wykonawczą, a w szczególności o akty rządowe oraz żądać informacji.

Każdy deputowany ma prawo skierować pisemne zapytanie do Prezydenta Rady Narodowej i do przewodniczących komisji. Odpowiedź powinna być udzielona pisemnie.

Zapytania, które deputowany chce w czasie posiedzenia skierować do członka Rządu winny być złożone na piśmie do Prezydenta Rady z czterema odpisami i podpisane przez co najmniej pięciu deputowanych. Dyrekcja Parlamentu przekazuje te pytania właściwemu ministrowi. Pytający może swoje zapytanie wycofać aż do momentu złożenia odpowiedzi Prezydentowi, o czym Prezydent informuje Radę Narodową na następnym posiedzeniu.

Zapytywany powinien udzielić odpowiedzi w ciągu dwóch miesięcy pisemnie (w czterech egzemplarzach) lub ustnie. Niemożność udzielenia odpowiedzi powinna być uzasadniona.

Możliwe jest także kierowanie zapytań do Prezydenta Izby Obrachunkowej, w zakresie jego działania, o ile dotyczą one wykonania budżetu.

Na wniosek pięciu deputowanych może być uchwalone bez debaty, że odbędzie się dyskusja nad pisemną odpowiedzią na zapytanie, jeszcze przed przystąpieniem do porządku dziennego posiedzenia, na którym wniosek został postawiony albo po jego załatwieniu. Jeżeli takiej dyskusji zażąda dwudziestu deputowanych odbywa się ona niezwłocznie. Jeden deputowany nie może jednak podpisać więcej niż dwa razy na tym samym posiedzeniu żądania dyskusji nad odpowiedzią na zapytania.

Prezydent ma prawo przełożyć taką dyskusję na koniec posiedzenia, ale nie może się ona odbyć później niż 16 godzin po zgłoszeniu żądania. Wnioski o dyskusję

mogą być postawione w ciągu tygodnia od złożenia odpowiedzi albo w przypadku, gdy w tym czasie nie odbywa się posiedzenia - na następnym posiedzeniu. W czasie dyskusji każdy z mówców może przemawiać nie dłużej niż 15 minut. Wtedy również może zostać postawiony wniosek o przyjęcie lub nie przyjęcie odpowiedzi do wiadomości przez Radę Narodową. Do wniosku może być dołączone uzasadnienie.

Na wniosek pięciu deputowanych można uchwalić, że wniesione na danym posiedzeniu pisemne zapytanie do członka Rządu zostanie uzasadnione ustnie i dodatkowo odbędzie się debata nad jego przedmiotem. Można także uchwalić odbycie debaty nagłej, jeśli zażąda tego co najmniej pięciu deputowanych. Żaden deputowany nie może jednak takiego żądania podpisać więcej niż dwukrotnie w ciągu roku. Żaden mówca nie powinien przemawiać dłużej niż 15 minut.

Ponadto każdy deputowany może skierować na posiedzeniach, w czasie tzw. godziny pytań, która rozpoczyna każde posiedzenia Rady Narodowej, krótkie zapytania do członków Rządu, którzy są zobowiązani udzielić ustnie odpowiedzi na tym samym posiedzeniu. Deputowany może wnieść maksimum cztery pytania w ciągu miesiąca.

Możliwe jest także zadawanie pytań krótkich, dotyczących konkretów i nie zawierających podpytań. Są one przygotowywane w pięciu egzemplarzach. Prezydent układa je w kolejności, biorąc pod uwagę zarówno czas wpłynięcia do Dyrekcji Parlamentu jak i przynależność resortową.

Treść pytania otrzymują wszyscy deputowani. Jeżeli pytający nie jest obecny na sali, jego pytanie nie będzie odczytane. Odpowiedź powinna być krótka i konkretna. Po uzyskaniu odpowiedzi możliwe jest postawienie dodatkowych pytań, do których uprawnieni są także inni deputowani. Pytań tych jednakże nie powinno być więcej niż trzy. Jeżeli zgłosi się więcej deputowanych do głosu dla dalszych dodatkowych pytań, to porządek ich zadawania określa Prezydent, biorąc pod uwagę różnice między zadającymi pytania dotyczące przynależności do różnych klubów.

Każde dodatkowe pytanie musi stać w bezpośrednim związku z zapytaniem głównym. Jeżeli zapytanie z *godziny pytań* w ciągu czterech tygodni od jego złożenia nie zostanie wywołane przez Prezydenta, pytający w ciągu ośmiu dni może zażądać pisemnej odpowiedzi, która powinna nastąpić w ciągu miesiąca. Prezydent podaje do wiadomości wpłynięcie pisemnej odpowiedzi, zarządza jej powielenie i rozdział wśród deputowanych, wraz z tekstem zapytania.

Oprócz tego możliwe jest zwołanie *godziny aktualności*, na pisemne żądanie co najmniej pięciu deputowanych, postawione na 48 godzin przed rozpoczęciem pierwszego posiedzenia tego tygodnia, w którym godzina aktualności ma się odbyć. W jednym tygodniu posiedzenia może być wyznaczona tylko jedna godzina aktualności. *Godzina aktualności* służy omówieniu tematów aktualnych z zakresu ogólnego działania władzy wykonawczej. Podczas tej godziny nie mogą być zgłaszane wnioski ani podejmowane uchwały. Każdy deputowany może przemawiać tylko raz i nie dłużej niż pięć minut.

5. Hiszpania - regulamin Kongresu Deputowanych z 10 lutego 1982 r.⁶

Interpelacje mogą być zgłaszane przez deputowanych oraz grupy parlamentarne do Rządu lub do każdego z jego członków i dotyczyć przesłanek lub celów działań egzekutywy w prawach ogólnej polityki Rządu lub ministerstw. Powinny być one składane na piśmie do Prezydium Kongresu, które ocenia to pismo i w przypadku, gdy jego treść nie jest właściwa dla interpelacji, informuje o tym deputowanego.

Po piętnastu dniach interpelacja może być włączona do porządku dziennego, biorąc pod uwagę termin jej zgłoszenia. W porządku dnia nie może się znaleźć więcej niż jedna interpelacja tej samej grupy parlamentarnej. Po zakończeniu sesji interpelacje nie załatwione mogą być rozpatrzone jako zapytania (z odpowiedzią na piśmie) przed rozpoczęciem następnej sesji, chyba że interpelujący nie zgodzi się na to. Rozpatrzenie interpelacji na plenum polega na przedstawieniu interpelacji przez autora, uzyskaniu odpowiedzi od Rządu i przedstawieniu po jednej replice przez każdą ze stron.

Replika nie powinna przekroczyć pięciu minut, a pytanie i odpowiedź dziesięć minut. Po wysłuchaniu interpelującego i interpelowanego mogą zabrać głos przedstawiciele grup parlamentarnych, z wyjątkiem tej, z której wywodzi się interpelacja, w celu przedstawienia stanowiska. Z każdej grupy może wypowiedzieć się jeden deputowany i wypowiedź jego nie powinna przekroczyć pięciu minut.

Izba, w związku z interpelacją może podjąć rezolucję wyrażającą jej stanowisko.

Zapytania - mogą być zgłaszane do Rządu i każdego z jego członków, na piśmie za pośrednictwem Prezydium Kongresu. Zapytania nie mogą być zgłaszane w wyłącznie osobistym interesie ich autora lub jakiegokolwiek innej osoby indywidualnie oznaczonej ani zmierzać do uzyskania ściśle prawnej konsultacji.

Odpowiedź powinna być udzielona na piśmie, chyba że pytający prosi o odpowiedź ustną, która wówczas będzie miała miejsce na forum odpowiedniej komisji. Takie zapytania są włączane do porządku obrad komisji po siedmiu dniach od ich zgłoszenia. Dla udzielenia odpowiedzi mogą się stawić w komisji sekretarze stanu i podsekretarze.

Jeżeli deputowany oczekuje ustnej odpowiedzi na plenum, to powinien pytać - w zakresie jednej kwestii - o fakty, sytuację lub informacje, dotyczące środków przedsięwziętych lub mających być przedsięwzięte przez rząd w związku z jakąś jedną kwestią albo o mającą być przekazaną kongresowi przez Rząd jakąś dokumentację lub złożoną informację. Obowiązuje tu termin nie dłuższy niż tydzień i nie krótszy niż 48 godzin.

Zapytania są włączane do porządku dziennego, z pierwszeństwem dla tych deputowanych, którzy jeszcze w danej sesji nie występowali z zapytaniami. Rozpatrzenie zapytania nie może trwać dłużej niż pięć minut. Po upływie czasu jednego wystąpienia Przewodniczący automatycznie udziela głosu następnemu mówcy. Rząd może wystąpić - jeden raz w związku z każdym zapytaniem - o przeniesienie tegoż zapytania do porządku dziennego następnego posiedzenia plenarnego.

W pozostałych przypadkach, zapytania zgłoszone ale nie włączone do porządku lub nie rozpatrzone muszą zostać potwierdzone przez pytającego, aby były włączone do porządku dziennego obrad następnego posiedzenia.

Odpowiedź pisemna na zapytanie powinna być udzielona w ciągu dwudziestu dni. Nie przekazanie odpowiedzi w terminie powoduje, iż Przewodniczący Izby, na wniosek autora zapytania, zarządza umieszczenie zapytania w porządku dziennym następnego posiedzenia odpowiedniej komisji i nadaje mu bieg jak zapytaniu ustnemu.

W tygodniach, kiedy odbywają się posiedzenia plenarne, co najmniej dwie godziny przeznaczają się na interpelacje i zapytania.

6. Francja - Regulamin Zgromadzenia Narodowego z 24 lipca 1959 r. z późn. zm.⁷

Pytania ustne - dotyczące ogólnej polityki Rządu są składane do Premiera, pozostałe zaś - do ministra. Powinny być one zredagowane zwięźle i ograniczać się do kwestii niezbędnych dla zrozumienia pytania. Pytania takie są składane Przewodniczącemu Zgromadzenia, który przesyła je Rządowi.

W miarę ich składania są one rejestrowane przez Prezydium. Treść pytań jest publikowana w "Journal Officiel". Na posiedzeniach odbywających się popołudniem w środę lub piątek pierwszeństwo mają pytania członków Parlamentu i odpowiedzi Rządu. Charakter tych pytań decyduje o ustaleniu kolejności pytań w porządku dziennym. Konferencja Przewodniczących (skład KP: Przewodniczący Izby, jego zastępcy, przewodniczący stałych komisji, sprawozdawca generalny Komisji Budżetu Gospodarki i Planu, przewodniczący klubów) może zdecydować o połączeniu pytań ustnych odnoszących się do tego samego przedmiotu lub mających ze sobą związek.

Pierwszeństwo mają takie pytania, które były zgłoszone pisemnie, a odpowiedź na nie w przewidzianym terminie nie została udzielona - zostają one przekształcone w pytania ustne. Konferencja Przewodniczących raz w miesiącu dokonuje przeglądu pytań i może wykreślić z rejestru pytanie ustne dotyczące sprawy będącej już przedmiotem debaty po jego rejestracji.

Czas na zadanie pytania związanego z debatą wynosi nie mniej niż dziesięć minut i nie więcej niż dwadzieścia minut - jest ono wywoływane przez Przewodniczącego Zgromadzenia. Odpowiedzi udziela właściwy minister, może on jednak odrozczyć odpowiedź, zapowiadając jej udzielenie w czasie dwóch najbliższych dni posiedzenia - taka zapowiedź przerywa debatę nad pytaniem ustnym.

Oświadczenie Rządu jest wpisane z urzędu na początek porządku dziennego posiedzenia określonego przez Rząd. Po udzieleniu odpowiedzi przez ministra, Przewodniczący zarządza debatę według listy zapisanych mówców. Autorowi pytania przysługuje pierwszeństwo zabrania głosu, jednakże nie dłużej niż dziesięć minut.

Pytania ustne bez debaty są stawiane przez autora pytania w czasie nie przekraczającym dziesięć minut, odpowiedzi udziela właściwy minister. Autor pytania ma prawo do drugiego przemówienia w czasie nie dłuższym niż dziesięć minut, a minister do repliki. Żadne inne przemówienia nie są dopuszczalne.

Na pytania może odpowiadać wyłącznie Premier i kompetentni ministrowie. Jeżeli dany minister jest nieobecny, pytanie jest przenoszone z urzędu na posiedzenie w następnym tygodniu zarezerwowane dla pytań ustnych. O takiej decyzji informuje się Premiera.

Pytania w sprawach aktualnych są składane do Przewodniczącego Zgromadzenia najpóźniej na dwie godziny przed czasem wyznaczonym na posiedzenie Konferencji Przewodniczących. Powinny być one zredagowane zwięźle. Kierowane są one do Premiera - może on udzielić odpowiedzi osobiście lub upoważnić członka Rządu.

Jest im poświęcona pierwsza godzina następnego posiedzenia zarezerwowanego dla pytań ustnych, a o ich wpisaniu decyduje Konferencja Przewodniczących w zależności od charakteru ich aktualności i "stopnia ogólności sprawy". Jeżeli autor pytania nie jest obecny, pytanie nie jest wywoływane.

Pytania pisemne nie mogą one zawierać żadnych zarzutów osobistych w stosunku do osób trzecich wymienionych z nazwiska. Odpowiedzi powinny być publikowane w ciągu miesiąca następującego po publikacji pytań. Okres ten nie ulega żadnym przerwom.

W tym czasie ministrowie mają możliwość złożenia pisemnego oświadczenia, że interes publiczny nie pozwala im na udzielenie odpowiedzi lub - w wyjątkowych przypadkach - złożenie wniosku o udzielenie czasu dodatkowego (nie przekraczającego jednego miesiąca) dla zgromadzenia niezbędnych materiałów dla udzielenia odpowiedzi. Jeśli w tym terminie nie została udzielona odpowiedź, mogą na wniosek autora, być przekształcone w pytania ustne.

Przypisy:

1. W tej kwestii nawiązujemy do opinii prawnej sporządzonej w listopadzie 1992 r. na rzecz Prezydium Sejmu przez eksperta Beatę Szepietowską.
2. Tekst uchwalony przez Izbę w dniu 18 lutego 1971 r., ze zm. z: 1.06.1978 r., 16.07.1987 r., 23.07.1987 r., 13.10.1988 r., 28.10.1989 r., 28.02.1990 r., 28.03.1990 r.
3. Stan prawny na dzień 1 stycznia 1991 r. "Svensk Författningssamling" 1988: 1446
4. Stan prawny na dzień 1 stycznia 1991 r. (BGBl. I s. 1237)
5. "Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich" 1975 nr 132 poz. 410, ze zmianami dokonanymi ustawami z: 1979 r. (BGBl nr 103 poz. 302), 1986 r. (BGBl nr 147 poz. 353), 1988 r. (BGBl nr 269, poz. 720)
6. Boletín Oficial del Estado nr 55 z 5 marca 1982 r.
7. Stan prawny na dzień 1 czerwca 1991 r.